

Příslušnost zapsaných pokladen pomocných k pojištění nemocenského přes 28- K týdně.

Ministerstvo sociální péče bývalého Rakouska mělo v roce 1918 příležitost, aby zodpovědělo otázku, zda podepsané pokladny pomocné, které dostaly osvědčení podle § 7. odst. 2 zák. o z. p. p., jsou na příště příslušny i k pojištění osob, které náležejí do 10. a 11. třídy mezdní (§ 7 nem. zák. ve znění zákona z 20. listopadu 1917 č. 457 ř. z.), jichž nemocenské tudíž přesahuje nejvyšší výměr 28 K (§ 1 odst. 4 zák. o z. p. p.) Ministerstvo toto zodpovědělo otázku tu, výslovně podotýkajíc, že nechce předbíhat rozhodnutí pořadem správních stolic, v konkrétním případě, takto:

„V pojištění nemocenském (§ 1. odst. 2. bod 1 zákona o z. p. p.) poskytnutá běžná podpora peněžítá označuje se sice neztřídka jako nemocenská *renta*, ačkoliv tento slovní výraz nepostihuje podstatu věci. Zákonem o z. p. p. je toto označení úplně cizé, tam používá se pro tuto podporu spíše slova *nemocenské* (Krankengeld) § 16. odst. 1. cit. zák. Podle toho nemůže po úmyslu zákona ustanovení § 1. odst. 4. cit. zák., které rentu omezuje v některém z oborů pojištěných v uvedeném odst. 2. (sc. pojištění nemocenských podpor, rent invalidních a starobních, podpor vdovských a sirotčích, určité sumy peněz) na 14 zlatých (28 K) týdně, vůbec platiti pro pojištění podpor nemocenských (nemocenského), nýbrž pouze pro ty obory pojistné, v nichž má místo pojištění *rent* ve vlastním slova smyslu, tudíž každým způsobem pro pojištění rent invalidních a starobních (bod 3) a též pro pojištění podpor vdovských a sirotčích. Nemohou tudíž vzniknouti pochybnosti v příčině příslušnosti zapsaných pokladen pomocných k pojištění osob, jichž nárok na nemocenské přesahuje 4 K denně, čili 28 K týdně“.

Převrat z 28. října 1918 znemožnil přezkoumání tohoto názoru nyní již mrtvého ministerstva sociální péče soudem správním. Aby proto i v naší republice, která převzala více než $\frac{3}{4}$ veškeré agendy bývalého vídeňského ministerstva sociální péče, byla svrchu uvedená otázka náležitě a definitivně rozřešena, zodpovědělo naše ministerstvo sociální péče k speciálnímu dotazu svrchu uvedenou otázku v ten rozumný „že pojistné oprávnění zapsaných pokladen pomocných je zákonem omezeno na týdení podporu 28 K týdně; mohou proto určité pokladny býti pojištěny osoby pojistně povinné s tím účinkem, že nemusí náležeti k jiné pokladně zřízené podle § 11. nem. zák., pokud jejich nárok na nemocenské nepřesahuje týdně 28 K“.

Otázkou touto zabýval se dne 19. ledna 1920 náš nejvyšší správní soud, a ve veřejném líčení zamítl (nález z 19. ledna 1920 č. 397) stížnost zúčastněné zapsané pokladny pomocné jako *bez důvodnou* uváživ ve věci toto:

Zákon ze dne 16. července 1892 čis. 202 ř. z. o zapsaných pokladnách pomocných, sledoval úmysl, pokladnám podle předpisů jeho zřízením poskytnouti zvláštní práva (§ 1. odst. 1.), avšak vytýčil jejich působnost určité meze. Toto omezení rozsahu působnosti zapsaných pokladen nemocenských provedeno jest dvojím směrem: jednak smí se činnost pokladen těch vztahovati jen na obory pojistné vypočtené v § 1. odst. 2., jednak dovoleno jest jim poskytovati na základě pojištění podpory v penězích jen do jisté výše (§ 1. odst. 4. a 5.) Co do omezení výše podpor obsahuje § 1. odst. 4. ustanovení, že *renta*, kterou zapsaná pokladna pomocná v některém z označených oborů pojistných zajišťuje, nesmí převyšovati 28 K

řádně, odstavec následující stanoví pak nejvyšší přípustnou výši pohřebního a sumy peněžní ve prospěch osoby třetí.

V daném případě třeba jest řešiti otázku, sluší-li omezení stanovené co do výše podpor vztahovati také na *nemocenské*, či-li nic.

Srovnání předpisů odst. 5. a odst. 4. nasvědčuje, že zákon v odst. 4. chtěl posílnouti podpory záležející v peněžních dávkách se opětujiících, kdežto odst. 5. omezil výši podpor, jež poskytují se sumou peněžní, jednou pro vždy vyplacenou. Také nemocenské jest podporou, jež se po jistou dobu (dle § 16. posl. odst. nejdéle po dvě léta), poskytuje v dávkách pravidelně se opakujících, i bylo by možno názor, jehož stížnost hájí, že předpis odst. 4. pro nemocenské neplatí, uznati za správný jen tehdy, kdyby ze znění nebo z úmyslu zákona bylo lze čenpati důvody, které by zařadění nemocenského pod pojem renty ve smyslu ustanovení § 1. odst. 4. zákona vylučovaly.

Že zákon, užívaje výrazu „*renta*“, tento výraz nevztahuje toliko na renty invalidní a starobní, o nichž je výslovně řeč v odst. 2. pod bodem 3., jest patrné z toho, že odst. 4. mluví o rentách zajišťovaných v některém z označených oborů pojistných, ačkoli při vypočítávání oněch oborů výraz ten vyskytuje se, jak podotčeno, právě jen pod čís. 3. Užil tedy zákon tohoto výrazu zřejmě jako označení kolektivního pro veškeré podpory peněžité v oborech pojistných pod čís. 1.—5. uvedených, pokud vyskytují se v dávkách pravidelně se opakujících. Z tohoto hlediska není pochybnosti, že pod toto označení zahrnouti sluší i podpory vdovské a sirotčí (odst. 2. čís. 4.). Nemocenské však dle své povahy neliší se od způsobu rent pod čís. 3. a 4. označených žádným takovým osobitým znakem, který by překážel, aby i ono označeno bylo jako renta v obecném slova toho významu; neboť i nemocenské je peněžitou podporou, která dle povahy, vyplácí se v pravidelných opětujiících se dávkách.

Poukazuje-li stížnost na to, že nemocenské poskytuje se jen v nemoci a pokud nemoc trvá, a že tu tedy nejde o podporu trvalou, jest naproti tomu uvěsti, že také při podporách, které nesporně pod pojem renty náležejí, počátek nároku vázán jest na určité předpoklady skutkové (invalidita, stáří, ovdovění, osiřeni) a že také ku podstatě těchto podpor nikterak nenáleží, aby poskytovány byly trvale t. j. bez omezení na určitou dobu, jak patrné jest zejména v ustanovení § 23., odst. 2. a § 24. odst. 1., jež pro podpory tam uvedené stanoví určité termíny konečné.

Slovní výklad zákona nepodává tedy nijakého důvodu, proč by rentou podle odst. 4. nemělo býti rozuměno také nemocenské.

Ale také zjevný úmysl zákona netoliko nasvědčuje, nýbrž naopak brání tomu, aby právě nemocenské a jen nemocenské bylo vyjímáno z platnosti předpisu omezujícího rozsah působnosti zapsaných pokladen pomocných co do výše peněžitých podpor. Jak ze zákona, samého je patrné, jsou omezení pro zapsané pokladny pomocné stanovená jakousi protiváhou oněch zvláštních výhod propůjčených zákonem z 16. července 1892 ústavům na základě tohoto zákona zřízeným a neméně patrné jest i to, že důvodem oněch omezení byla snaha zákonodárcova, aby přiznané výhody nestaly se zapsanými pokladnám pomocným prostředkem *konkurence, jež by ohrožovala prosperitu pojišťovacích ústavů na jiných základech právních spočívajících, podrobených předpisům mnohem přesnějším i sloužících v podstatě stejným účelům sociálním*. Pro tento výklad tendence zákona poskytuje oporu i jeho vznik, zejména také průběh jednání parlamentního o příslušné předloze v někdejší říšské radě. Nějaký důvod,

proč by ona zákonem zamýšlená ochrana měla býti odpirána právě jen
ustavím pojišťovacím, zabývajícím se pojišťováním nemocenským
ani v zákoně ani v podstatě věci nalézti nelze.

Tyto úvahy vedou nezbytně k úsudku, že omezení v odst. 4. § 1. zá-
kona stanovené platí i pro *nemocenské*, a že tudíž ani nemocenské zapsa-
nými pokladnami pomocnými zajišťované nesmí převyšovati 28 K týdně
—š.

JAN JOHN:

Bytové poměry na periferii hl. m. Prahy.

Místní organizace československé sociální demokracie v Nuslích uspo-
řádala roku 1919 cyklus přednášek Dra Zdeňka Boučka o tuberkulose.
Posluchačstvo, jež neomezovalo se na příslušníky sociální demokracie -
poučeno o velkém nebezpečí, kterým je tuberkulóza pro národní zdraví a
o jejich podmínkách sociálních — ustavilo ze sebe sbor dobrovolných pra-
covníků, kteří si vzali za úkol, vyšetřiti v Nuslích sociální poměry, které
jsou snad hygienickou závadou a vlastním pařeníštěm tuberkulózy. Zatím
účelem prošly komise sestavené uvedeným sborem řadu bytů nuselské chu-
diny. Poznatky své formulovaly podle dotazníků, jež sestavil dr. Zdeněk
Bouček. Dotazník zjišťoval ulici, popisné číslo domu, polohu bytu, jméno
nájemníkovy, zaměstnání, rozlehlost bytu, počet osob byt obývajících, po-
čet dětí mezi nimi, počet podnájemníků, zda provozuje se v bytě živnost,
konečně temnotu a vlhkost bytu. Vyšetřování prováděno bylo v 513 bytech.
Všech bytů je v celých Nuslích i s Pankrácí 9250 v 7113 domech.
Obyvatel je v Nuslích nad 31.000, takže přijdou průměrně as 44
obyvatele na jeden dům. Při tom je však nutno pamatovati, že je
celá řada domů starých a mezi nimi jsou domky poměrně malé, dále,
že v nových domech jsou i byty komfortní, kde na jeden byt připadá více
místností a osob nemnoho, kdežto v domech starých ale již činžovních jsou
téměř vesměs byty malé a ovšem přelidněné. Téměř ve všech bytech chu-
diny jsou podnájemníci, často 4 i více; ba jsou byty o jedné místnosti,
které mají rodin několik! Na Pankráci prohlídka a šetření bytová se ne-
dála. Ale není pochyby, že tam v celku nejsou poměry lepší.

Vyšetřování vztahovalo se na celou obec: (na Nusle staré a na
Nusle Údolí). Zjištěné poměry, jak je dotazníky zachytily, zrevidoval
Jan John, člen obecního zastupitelstva v Nuslích, s nímž Lyty,
o které tu šlo, prohlédli si členové americké a anglické mise, prová-
zení slečnou Dr. Alicí Masarykovou a sl. Ivou Neubauerovou a některé
zvláště úžasné byty i fotografovali. Dotazníky byly odevzdaný obecní
správě, aby učinila podle nich, jak bude možno, nezbytná opatření poli-
cejně zdravotní. Po přehlédnutí budou uloženy v archivu Sociálního ústavu.
Poněvadž zjištěná data bytová jsou přímo hrůzná, neváháme otisknouti
aspoň některé ukázky vyšetřených poměrů, abychom tím živěji budili so-
ciální svědomí české veřejnosti a podporovali snahy, které ministerstvo
sociální péče uplatňuje pro nápravu bytových poměrů.

Ukázky které uvádíme jsou z ulice Lumírovy, Jaromírovy, Oldřichovy,
Krokovy, Soběslavovy, Mečislavovy a Boleslavovy, tedy z nejruznějších
stran města.

V čísle pop. 115, které lid sám nazývá „Fišpankou“ je byt hotově
doupě, jehož přední místnost je bez oken a bez podlahy; dvěře, jež byly
kdysi skleněné, jsou nyní polepeny papírem a pobity prkánky. Se stěn teče